

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SAADAWI, AHMED

Frankenstein în Bagdad / Ahmed Saadawi ; trad. din lb. engleză
de Cătălina Stanislav. - Pitești : Paralela 45, 2018
ISBN 978-973-47-2858-9
821.411.21

Frankenstein in Bagdad
Ahmed Saadawi

Originally published in Arabic in 2013
Copyright © Ahmed Saadawi, 2013
English translation copyright © Jonathan Wright, 2018

Copyright © Editura Paralela 45, 2018
Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar
conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparalela45.ro

AHMED SAADAWI

Frankenstein în Bagdad

Premiul Internațional pentru Ficțiune Arabă 2014
Lista scurtă Man Booker Prize 2018

Traducere din limba engleză de
Cătălina Stanislav

Editura Paralela 45

Cuprins

1. Nebuna / 11
2. Mincinosul / 23
3. Un suflet pierdut / 38
4. Jurnalistul / 44
5. Corpul / 55
6. Evenimente stranii / 69
7. Ouzo și un Bloody Mary / 89
8. Secrete / 107
9. Înregistrările / 122
10. Cumîizice / 136
11. Investigația. / 157
12. Pe Aleea 7 / 173
13. Ruina evreiască / 186
14. Urmărire și Căutare / 198
15. Un suflet pierdut / 206
16. Daniel / 219
17. Explozia / 231
18. Scriitorul / 245
19. Criminalul / 257

CAPITOLUL UNU

Nebuna

1

Explozia a avut loc la două minute după ce Elishva, bătrâna cunoscută drept Umm Daniel, sau mama lui Daniel, a urcat în autobuz. Toată lumea din autobuz s-a întors să vadă ce se întâmplase. Au privit cu groază cum un bulgăre de fum s-a ridicat deasupra mulțimii, mare și negru, din parcare de mașini de lângă Piața Tayaran din centrul Bagdadului. Tinerii s-au întrecut până la scena exploziei și mașinile s-au ciocnit una de cealaltă sau de scuar. Șoferii erau îngroziți și confuzi: fuseseră asaltați de o cacofonie de claxoane și oameni zbierând și urlând.

Vecinii Elishvei din Aleea 7 au spus mai târziu că plecase din cartierul Bataween ca să se roage în Biserica Sfântul Odisho, de lângă Universitatea de Tehnologie, așa cum făcea în fiecare duminică, și de asta a avut loc explozia – unii localnici credeau că, prin puterile ei spirituale, Elishva putea să prevină pericolele atunci când era în mijlocul lor.

Stând în autobuz, văzându-și de ale ei, de parcă era surdă și nici măcar prezentă, Elishva nu a auzit explozia masivă la 200 de metri în spatele ei. Corpul său plâpând era ghemuit lângă geam și se uita prin el fără să vadă nimic, gândindu-se la gustul amar

R din gura ei și sentimentul sumbru de care nu reușea să scape de câteva zile.

Gustul amar ar fi putut să dispară după ce se împărtășea. Dacă ar fi putut să audă vocea fiicelor ei și ale copiilor lor la telefon, ar fi putut să ia o pauză de la melancolia sa și lumina ar fi strălucit din nou în ochii ei cenușii. De obicei, Părintele Josiah ar fi așteptat să-i sune telefonul mobil și apoi i-ar fi spus Elishvei că Matilda e la telefon, sau, dacă Matilda nu suna la timp, Elishva aștepta încă o oră și apoi îl ruga pe preot să o sune pe Matilda. Asta se întâmpla în fiecare duminică, de cel puțin doi ani. Înainte de asta, fiicele Elishvei sunau în mod neregulat la linia telefonică a bisericii. Dar când americanii au invadat Bagdadul, rachetele lor au distrus centrala și telefoanele n-au funcționat luni întregi. Moartea urmărea orașul ca ciurma și fiicele Elishvei au simțit nevoia să se asigure în fiecare săptămână că femeia e în regulă. La început, după câteva luni dificile, vorbeau la telefonul prin satelit Thuraya, pe care o organizație caritabilă japoneză i-l dăduse tânărului preot sirian de la biserică. Când au fost introduse rețelele wireless, Părintele Josiah a cumpărat un telefon mobil și Elishva vorbea cu fiicele ei pe el. Enoriașii stăteau la coadă după Maslu, ca să audă vocile fiilor și fiicelor lor risipite prin lume. De multe ori, oamenii din cartierul de lângă, Karaj al-Amana – creștini de alte confesiuni, și musulmani – veneau la biserică să-și sune rudele de departe. Pe măsură ce se răspândeau telefoanele mobile, cererile pentru telefonul Părintelui Josiah scădeau, dar Elishva era fericită să păstreze ritualul ei de duminică.

Cu mâna ei zbârcită și împânzită de vene, Elishva puneau telefonul Nokia la ureche. Odată ce auzea vocile fiicelor ei, întunericul se ridica și se simțea împăcată. Dacă s-ar fi dus direct în Piața Tayaran, și-ar fi dat seama că totul era calm, exact așa cum lăsa lucrurile de dimineață. Asfaltul ar fi fost curat și mașinile care luaseră foc ar fi fost remorcate. Morții ar fi fost duși la institutul medico-legal și cei răniți la spitalul Kindi. Ar fi fost niște

sticlă spartă ici-colo, un stâlp înnegrit de fum și o gaură în asfalt, deși nu ar fi reușit să-și dea seama cât de mare era, pentru că vedea în ceață.

Când s-a terminat Maslul, a mai zăbovit vreo oră. S-a așezat în salonul adiacent bisericii și după ce femeile au scos mâncarea pe care o aduseseră cu ele, s-a dus să mănânce cu toată lumea, doar ca să aibă ceva de făcut. Părintele Josiah a mai făcut o încercare disperată de a o suna pe Matilda, dar telefonul ei era închis. Matilda probabil că și-l pierduse pe undeva sau cineva i-l furase pe stradă sau în vreo piață din Melbourne, unde locuia. Poate uitase să-și noteze numele Părintelui Josiah sau avea vreo altă scuză. Preotul nu reușea să clarifice situația, dar tot încerca să o consoleze pe Elishva și, când toată lumea a început să plece, diaconul, Nader Shamouni, s-a oferit să o ducă pe Elishva acasă în mașina lui veche, Volga. Asta era a doua săptămână fără un telefon. Elishva nu avea neapărat nevoie să audă vocile fiicelor ei. Era mai mult obișnuința, dar poate că era ceva mai important: cu fiicele ei putea să vorbească despre Daniel. Nimeni nu o prea asculta când vorbea despre fiul pe care îl pierduse acum douăzeci de ani, în afară de Sfântul Gheorghe, Martirul, pentru al cărui suflet se ruga de multe ori și pe care îl considera Sfântul ei protector. Aici poți să o adaugi și pe pisica ei bătrână, Nabu, căreia îi cădea părul și care dormea în majoritatea timpului. Chiar și femeile din biserică deveneau distante când începea să vorbească despre fiul ei – pentru că zicea doar aceleași lucruri din nou și din nou. Era la fel cu bătrânele care îi erau vecine. Unele dintre ele nu-și aminteau cum arăta Daniel. Și, pe lângă asta, el era doar unul dintre cei mulți care muriseră de-a lungul anilor. Elishva pierdea treptat oamenii care cândva îi susținuseră convingerea stranie că fiul ei era încă în viață, chiar dacă avea un mormânt cu un sicriu gol la cimitirul Bisericii Asiriene din Est.

Elishva nu mai vorbea despre convingerea că fiul ei era în viață cu nimeni. Aștepta doar să audă vocea Matildei sau a

Hildei, pentru că ele o tolerau, oricât de stranie era ideea asta a ei. Fiicele sale știau că mama lor se agăța de amintirea fiului ei răposat ca să poată trăi în continuare. Nu se întâmpla nimic rău dacă îi făceau jocul.

Nader Shamouni, diaconul, a lăsat-o pe Elishva în Aleea 7, în Bataween, la câțiva pași de casă. Strada era liniștită. Masacrul se terminase cu câteva ore în urmă, dar parte din daune erau încă foarte vizibile. S-ar putea să fi fost cea mai mare explozie pe care o văzuse cartierul. Diaconul cel bătrân era în depresie; nu i-a spus niciun cuvânt Elishvei în timp ce-și parca mașina lângă un stâlp electric. Era sânge și păr pe stâlp, la doar câțiva centimetri de nasul lui și de mustața lui groasă și albă. A simțit un fior de groază.

Elishva s-a dat jos din mașina diaconului și i-a făcut cu mâna. În timp ce mergea în jos pe stradă, își auzea pașii alene pe pietriș. Își pregătea un răspuns pentru când deschidea ușa și Nabu se uita în sus de parcă întreba „Deci? Ce s-a întâmplat?”

Și mai important, se pregătea să-l certe pe Sfântul Gheorghe. În noaptea de dinainte îi promisese că ori o să primească vești bune, ori mintea ei va fi împăcată și chinul va înceta.

2

Umm Salim era una din vecinele Elishvei care era convinsă că Elishva avea puteri speciale și că mâna lui Dumnezeu era pe umărul ei oriunde mergea. Putea să dea multe exemple ca să demonstreze asta. Deși uneori putea să critice sau să gândească lucruri rele despre bătrână, se întorcea repede la a o respecta și prețui. Când Elishva a venit în vizită și au stat cu o parte din vecinii lor la umbră, în curtea veche a lui Umm Salim, Umm Salim a întins un covor împletit pentru ea, a pus perne în dreapta și în stânga ei și i-a turnat niște ceai.

Uneori putea să exagereze și să zică în gura mare, în prezența Elishvei, că dacă nu erau locuitorii ăia care aveau *baraka* – putere spirituală – cartierul ar fi fost blestemat și înghițit de pământ la ordinele lui Dumnezeu. Dar această credință a lui Umm Salim era chiar ca fumul pe care îl sufla din shisha ei în timpul discuțiilor ăloro de după-masă: ieșea la suprafață în valuri, apoi se spirala și se transforma în nori albi, sinuoși, care se risipeau în aer, ca să nu iasă niciodată afară din curte.

Mulți credeau că Elishva e doar o bătrână dementă și amnezică, dovada fiind că nu-și amintea numele bărbaților – nici măcar cele pe care le știa de jumătate de secol. Uneori se uita la ei confuză, de parcă apăruseră în cartier de nicăieri.

Umm Salim și alți vecini buni la suflet fuseseră înnebuniți când Elishva începuse să spună povești bizare despre lucruri care i se întâmplaseră – povești pe care nicio persoană rațională nu le-ar crede. Alții au luat totul în râs, spunând că Umm Salim și celelalte femei erau doar triste că una din ele trecuse pe partea cealaltă a malului, unde era întunecat și pustiu, asta însemnând că întregul grup se îndrepta în aceeași direcție.

3

Doi oameni erau siguri că Elishva nu avea puteri speciale și că era doar o femeie bătrână și nebună. Primul era Faraj, agentul imobiliar, proprietarul agenției de imobiliare Rasoul, de pe strada comercială principală din Bataween. Al doilea era Hadi, vânzătorul de vechituri, care stătea într-o locuință improvizată atașată de casa Elishvei.

În ultimii câțiva ani, Faraj încercase de mai multe ori să o convingă pe Elishva să-și vândă vechea casă, dar Elishva refuzase categoric, fără nicio explicație. Faraj nu putea să înțeleagă de ce o bătrână ca ea ar vrea să locuiască doar cu o pisică, într-o

casă cu șapte camere. De ce, se întreba el, nu o vindea și se muta într-o casă mai mică, cu mai mult aer și mai multă lumină, și folosea banii rămași ca să-și trăiască restul vieții în confort?

Faraj n-a primit niciodată un răspuns bun. În ceea ce-l privește pe Hadi, vecinul ei, era un bărbat zdrențuit și arțăgos de cincizeci și ceva de ani, care mirosea mereu a alcool. O rugase odată pe Elishva să-i vândă antichitățile care îi umpleau casa: două ceasuri mari de perete, mese din lemn de tec de diverse mărimi, covoare, mobilă și statui de alabastru și fildeș cu Fecioara Maria și pruncul Iisus. Erau mai mult de douăzeci de astfel de statui, răsfirate prin casă, și încă multe alte obiecte pe care Hadi nu avusese timp să le cerceteze.

Despre aceste antichități, unele care datau din anii 1940, Hadi o întrebase pe Elishva:

— De ce nu le vinzi, ca să nu mai trebuiască nici să le ștergi de praf? cu ochii ieșindu-i din cap când le vedea. Dar bătrâna îl conducea doar la ușa de la intrare și îl trimitea afară, în stradă, închizând-o în urma lui. Aceea fusese singura dată când Hadi văzuse interiorul casei ei și impresia pe care i-o lăsase era aceea a unui muzeu straniu.

Cei doi bărbați nu și-au abandonat eforturile, dar pentru că vânzătorul de vechituri nu era de obicei prezentabil, vecinii Elishvei nu se purtau frumos cu el. Faraj, agentul de imobiliare, a încercat de multe ori să-i încurajeze pe vecinii Elishvei să o convingă să accepte propunerea lui; unii chiar au acuzat-o pe Veronica Munib, vecina din Armenia, că a luat mită de la Faraj să o convingă pe Elishva să se mute cu Umm Salim și soțul ei. Faraj nu-și pierdea niciodată speranța. Hadi, în schimb, o bătuse la cap încontinuu pe Elishva, până când și-a pierdut interesul și arunca doar priviri ostile în direcția ei de câte ori aceasta trecea pe lângă el pe stradă.

Elishva nu doar că a refuzat ofertele celor doi bărbați, dar și păstra o ură aparte pentru ei, trimițându-i direct în focurile

iadului. Pe fețele lor vedea doi oameni lacomi cu suflete pătate, ca niște carpete ieftine cu pete permanente de cerneală.

Abu Zaidoun, frizerul, putea să fie și el înscris pe lista de oameni urâți și blestemați de către Elishva. Elishva îl pierduse pe Daniel din cauza lui: era Baathistul care l-a apucat de guler pe fiul ei și l-a tras înspre necunoscut. Dar Abu Zaidoun nu mai fusese văzut de mulți ani. Elishva nu se mai întâlnea cu el, și nimeni nu vorbea despre el în fața ei. De când a plecat din Partidul Baath, fusese preocupat de multele lui suferințe și nu mai avusese timp pentru nimic din ce se întâmpla în cartier.

4

Faraj era acasă când a avut loc explozia imensă din Piața Tayaran. Trei ore mai târziu, la aproximativ zece dimineața, a deschis biroul și a observat crăpături în geamul mare din față. Și-a blestemat ghinionul, deși observase geamurile sparte ale multor alte magazine din zonă. Ba încă putea să-l vadă și pe Abu Amar, proprietarul hotelului Orouba, vizavi, stând derutat pe asfalt, în dișdașa, cu cioburi de sticlă de la geamurile de sus ale vechiului său hotel în jurul picioarelor.

Faraj vedea că Abu Anmar era șocat, dar nu-i păsa: nu simțea niciun fel de afecțiune pentru el. Erau la poli opuși, ba chiar rivali nedeclarați. Abu Anmar, ca mulți alți proprietari de hotel din Bataween, își câștiga pâinea pe spatele muncitorilor, studenților și oamenilor care veneau în Bagdad din provincie ca să meargă la spital, la clinici sau la cumpărături. De-a lungul deceniului din urmă, odată cu plecarea multor muncitori egipteni și sudanezi, hotelurile deveniseră dependente de cei câțiva clienți care trăiau în ele aproape în permanență – șoferii de autobuze de cursă lungă, studenții cărora nu le plăceau căminele și oamenii care lucrau în restaurante în Bab al-Sharqui și pe strada

Re Saadoun, în fabrici care făceau pantofi și alte lucruri, și în piața de vechituri de la Harj.

Cu toate astea, cea mai mare parte din oamenii ăștia a dispărut după aprilie 2003, și atunci multe hoteluri erau aproape goale. Ca să facă lucrurile și mai rele, Faraj a apărut la fața locului, încercând să atragă clienți care altfel s-ar fi dus la hotelul lui Abu Anmar sau la altele din zonă. Profitând de haos și de lipsa de ordine din oraș, Faraj a pus mâinile pe diverse case ale căror proprietari erau necunoscuți. Le-a transformat în internate și închiria camerele muncitorilor din provincie sau familiilor mutate din zone apropiate, pe motiv de sectă sau din cauza unor vendete mai vechi care s-au aprins din nou odată cu prăbușirea regimului.

Abu Anmar nu putea decât să mormăie și să se plângă. Se mutase în Bagdad din sud, în anii 1970, și nu avea rude sau prieteni care să îl ajute în capitală. În trecut, se baza pe puterea regimului. Faraj, pe de altă parte, avea multe rude și cunoștințe și când a căzut regimul, ei au fost mijloacele prin care și-a impus autoritatea, câștigând respectul tuturor și legalizându-și însușirea de case abandonate, deși toată lumea știa că nu avea actele să dovedească dacă le stăpânea sau dacă le închiriasse vreodată de la guvern.

Faraj ar fi putut să-și exercite puterea tot mai mare asupra Elishvei. Îi văzuse casa dinăuntru doar de două ori, dar se îndrăgostise de ea imediat. Fusese, probabil, construită de evrei irakieni, pentru că era făcută în stilul care le plăcea lor; o curte interioară înconjurată de mai multe camere, pe două etaje, cu o pivniță sub una din camere, care se deschidea înspre stradă. Avea coloane de lemn canelate, care susțineau un balcon la etajul întâi, și balustradele lui de metal cu inserții de lemn creau un efect estetic unic. Casa avea și uși duble de lemn cu mânere și zăvoare de metal, cu geamuri de lemn întărite cu bare de metal și cu vitralii. Curtea era pavată frumos, cu zidărie de cărămidă și camerele cu plăci mici de gresie, alb cu negru, ca o tablă de șah. Curtea era descoperită și odată fusese acoperită cu un material

alb care se dădea jos pe timpul verii, dar materialul nu mai era acolo. Casa nu mai era așa cum fusese odată, dar era zdravănă și apa nu făcuse pagube mari, cum se întâmplase cu alte case asemănătoare de pe stradă. Pivnița fusese umplută la un moment dat, dar asta nu conta. Cel mai mare dezavantaj pentru Faraj era că una din camerele de la etaj se prăbușise complet și căzuseră multe cărămizi dincolo de peretele pe care îl împărțeau cu vecinii, ruina totală în care locuia Hadi, vânzătorul de vechituri. Baia de la etaj era și ea în ruină. Faraj ar fi trebuit să cheltuiască niște bani pe reparații și renovări, dar ar fi meritat.

Faraj s-a gândit că ar fi durat numai jumătate de oră să evacueze o bătrână creștină neajutorată, dar o voce din capul lui l-a avertizat că risca să încalce legea și să rănească oameni, așa că ar fi fost mai bine să verifice cum se simt și alți oameni în legătură cu ea. Cel mai bun lucru pe care ar fi putut să-l facă era să aștepte până murea, și apoi nimeni altcineva în afară de el nu ar fi îndrăznit să preia casa, din moment ce toată lumea știa cât de atașat era de ea și toți îl percepeau ca fiind viitorul ei proprietar, oricât ar fi trăit Elishva.

— Privește partea bună a lucrurilor, a strigat către Abu Anmar, care își frângea mâinile îngrozit în fața dezastrului asupra proprietății sale. Abu Anmar a ridicat brațele către rai în solidaritate cu optimismul lui Faraj, cu care îl batjocorea soarta în fiecare zi, sau poate spunea „Fie ca Dumnezeu să te ia“ către agentul imobiliar cel lacom.

Elishva a alungat pisica de pe canapea și adunat părul care a rămas în urmă. De fapt nu vedea niciun fir de păr, dar știa că pisicii îi cade părul peste tot pentru că simțea atunci când o mângâia. Putea să treacă cu vederea peste păr, dacă nu cumva